

Verslag beheersorgaan bibliotheek & GC Walschap

23 mei 2016 – Bib Londerzeel

Aanwezig: Marie-Louise Borms, Jackie Coeckelberghs, Edwin De Schepper, Stefaan Gunst, Fons Moeyersons, Maurice Verbelen, Lut Averhals, Christine De Smedt, Veerle Langbeen, Arnold Rottiers, Greet Segers, Mark Van Assche, Gerda Verhulst (schepen), Emiel De Cock (voorzitter), Tim Lerno (secretaris)

Verontschuldigd: , Kris Moeyersons, Gilberte Aerts, Patrick Bogaerts, Bart Van Doren, Koen Moeyersons, Monique Van den Eede (cultuurdienst)

Afwezig: /

Volgende vergadering: nog af te spreken via Doodle (zie agendapunt 06)

01 LONDERLAB: STAND VAN ZAKEN

Tijdens de vorige vergaderingen werd dit project uitvoerig besproken. Aanvankelijk was het de bedoeling om een projectsubsidie van 60% aan te vragen bij de provincie Vlaams-Brabant. Ondertussen hebben we echter ingetekend op de projectoproep van CultuurConnect (Vlaanderen), waarmee men zuurstof wil geven aan innovatieve lokale projecten die op termijn opgeschaald kunnen worden naar andere Vlaamse gemeenten. De geselecteerde projecten worden in principe voor 100% gesubsidieerd.

Het zeer intensieve subsidietraject is achter de rug, evenals de gesprekken met de jury, die in juni de knoop heeft doorgehakt. Tijdens 3 masterclasses werden we begeleid door de Sociale Innovatiefabriek en innovatie-experts uit uiteenlopende vakgebieden. Ook de jury bestond uit een indrukwekkende verzameling innovatie-goeroes, met als bekendste naam Jo Caudron. Er werd bijzonder positief gereageerd op het idee van LonderLab.

In juni kregen we groen licht. We hadden gehoopt om al in september of oktober te kunnen starten, maar omdat het project begeleid wordt vanuit CultuurConnect, is dit uitgesteld. Van bij de start van dit project zal er intensief samengewerkt worden met alle bibliotheken met een goedgekeurd projectvoorstel rond FabLabs en/of medialabs. Op 24 oktober is de startvergadering met deze bibliotheken, waarop de uiteindelijke startdatum van LonderLab hopelijk eindelijk duidelijk zal worden.

02 DE UITLEENCIJFERS VAN 2015

Voor heel wat inwoners is de bib vandaag veel meer dan een uitleenfabriek, maar onze uitleenfunctie blijft een heel belangrijk middel om onze gemeenschap beter te maken met cultuur en kennis, wat de missie is van elke openbare bibliotheek. We bespreken beknopt de uitleencijfers van de diverse collectieonderdelen en de evoluties van de voorbije jaren.

Alle uitleencijfers zijn steeds totalen van de hoofdbibliotheek en het filiaal, zoals deze in de Vlaamse toepassing voor bibliotheekstatistieken (BIOS) worden ingegeven. Hierin wordt geen opsplitsing gemaakt van de cijfers per locatie.

De tijdens de vergadering besproken uitleencijfers van 2006 tot 2015 worden bijgevoegd als bijlage.

Hou er rekening mee dat de verticale as bij de meeste grafieken niet vertrekt vanuit "0", om de (soms zeer relatieve) verschillen over de jaren zo duidelijk mogelijk weer te geven.

De cijfers van 2006 en 2007 werden voor de volledigheid mee opgenomen, maar deze bevatten vaak een grote foutenmarge en dienen dus met een grote korrel zout genomen te worden. 2006 was een overgangsjaar, waarbij de cijfers uit 2 bibliotheeksystemen noodgedwongen werden opgeteld. Ook in 2007 werden nog niet alle statistieken op dezelfde manier uit het provinciaal bibliotheekstelsel gehaald als in de periode 2008-2015.

De conclusies in grote lijnen:

- Het is een mythe dat de uitleenfunctie van de bibliotheek een aflopende zaak is. In landen als Groot-Brittannië en Nederland, die van oudsher een sterkere bibliotheektraditie hebben dan Vlaanderen, werd de laatste 10 jaar een zeer sterke daling van het aantal uitleningen vastgesteld. In deze landen werd in deze periode zeer sterk bezuinigd op bibliotheken en werden heel wat vestigingen gesloten. Uit de Vlaamse uitleencijfers van de laatste tien jaar valt echter geen dalende tendens af te leiden (bijlage 1). De uitleencijfers van Londerzeel vertonen over het algemeen zelfs een sterk stijgende tendens (bijlage 3 en 4).
- De mythe van het disruptieve e-boek, dat de fysieke boekenmarkt de wind uit de zeilen zou halen - naar analogie met wat eerder in de muziekindustrie gebeurde - versterkt de bovenstaande foutieve perceptie van de bibliotheek van de toekomst. Vandaag gelooft - in tegenstelling tot enkele jaren geleden - niemand in het boekenvak nog dat het fysieke boek de komende jaren gaat verdwijnen ten gevolge van het succes van e-boeken. In de Angelsaksische landen ligt het hoogtepunt van de digitale verkoop op ca. 35% van de boekenmarkt. De eerste jaren steeg dit spectaculair, maar sinds enkele jaren is de groei zeer sterk vertraagd. Sinds 2015 wordt er zelfs over een lichte daling gesproken. In Nederland is vandaag nauwelijks 6% van de verkochte boeken een e-boek. In Vlaanderen is dit nog maar 3,5%. Dit neemt echter niet weg dat het belangrijk is om ook als bibliotheek in te zetten op e-boeken, zodat een breed publiek hier kennis mee kan maken.
- Uit de Vlaamse cijfers (bijlage 1) blijkt wel een duidelijke daling van het aantal actieve lidkaarten. Dit hoeft echter niet te betekenen dat minder mensen de bibliotheek gebruiken. Veel bibliotheken (waaronder de onze) hebben het maximaal aantal te ontlene materialen per kaart gevoelig opgetrokken, om tegemoet te komen aan de noden van leners die veel verschillende media uitlenen (boeken, tijdschriften, strips, dvd's,...). Door de opkomst van zelfuitleenbalies is er ook een stuk sociale controle door bibliotheekmedewerkers weggevallen. In de praktijk merken we dat heel wat gezinnen het praktischer vinden om niet voor elk gezinslid een afzonderlijke lidkaart te laten maken. Pas wanneer de limiet van het aantal te ontlene materialen in zicht komt wordt een extra lidkaart overwogen, hoewel dit voor kinderen tot 18 jaar gratis is. De individuele bibliotheekkaart is voor een belangrijke groep gebruikers uitgegroeid tot een gedeelde gezinskaart. Ook partners zonder kinderen

delen vaak één bibkaart.

- Ook in de cijfers van Londerzeel merken we een duidelijke daling van het aantal actieve lidkaarten, ten gevolge van bovenstaande redenen (bijlage 2). De duidelijke algemene stijging van het aantal uitleningen over dezelfde periode (bijlage 3 en 4) bevestigt deze verklaring. Uitleencijfers geven dan ook een realistischer beeld van de evolutie van het bibliotheekgebruik, de werklust voor medewerkers, de nood aan budget voor de collectie,... dan het aantal actieve lidkaarten.
- Een bibliotheek is geen club waarvoor een vaste groep leden jaarlijks lidgeld betaalt. Uit afhakersonderzoek blijkt dat mensen gedurende bepaalde periodes van hun leven de uitleendienst van de bibliotheek heel intensief gebruiken, om deze vervolgens jarenlang uit het oog te verliezen en daarna mogelijk weer terug te komen... Om een duidelijker beeld te krijgen van het totale publiek dat we met onze uitleenfunctie bereiken zou moeten gemeten worden wie gedurende een langere periode één of meer jaren actief lid is geweest, maar deze cijfers zijn vandaag helaas nog niet voorhanden.
- In 2011 werd het reglement aangepast. Sindsdien kunnen er per bibkaart tot 15 materialen geleend worden, ongeacht de materiaalsoort. Voorheen was dit maximaal 5 boeken + 5 tijdschriften + 5 strips + 5 cd's of dvd's. Dit zorgde voor een duidelijke stijging van het aantal uitleningen bij bijna alle collectieonderdelen. (bijlage 3 en 4)
- Bij de gedrukte materialen zijn de strips voor volwassenen (reeksen en graphic novels) de sterkste stijger. De uitleningen in 2015 liggen maar liefst meer dan 3x hoger dan die van 2008! (bijlage 3)
- Volwassenen fictie kende na de stijging in 2011 en 2012 een terugval in 2013 en 2014, maar steeg opnieuw in 2015. (bijlage 3)
- Jeugd fictie steeg sterk tot 2013, om zich daarna min of meer te stabiliseren. (bijlage 3)
- Bij de non-fictie merken we bij de volwassenen een doorlopende stijgende lijn. Vermoedelijk is dit vooral het gevolg van een sterke stijging bij de populaire onderdelen zoals kookboeken, tuinboeken, reisgidsen, creatieve boeken,... Bij de jeugd non-fictie zien we wel een duidelijke dalende trend over de hele periode. Terwijl de bibliotheek vroeger de enige bron was voor het maken van spreekbeurten en andere schoolopdrachten is het vandaag vaak makkelijker om informatie over een specifiek onderwerp online te vinden, dan om dit in een boek in de bibliotheek te zoeken. (bijlage 3)
- Bij de audiovisuele materialen is het aankoopbudget over de periode grotendeels verschoven van cd's naar dvd's, wat zich ook heel duidelijk aftekent in de uitleencijfers. (bijlage 4)
- Bij de cd's merken we in de praktijk dat de cd's in het bakje met de (ondertussen zeer beperkte) aankopen van het laatste jaar even vlot uitlenen als de gemiddelde nieuwe roman, ondanks het leengeld van 0,50 euro. Bij cd's die ouder dan één jaar zijn is de kans groot dat ze gedurende een lange periode niet worden uitgeleend. Tot 2013 was er een zeer sterke daling van het aantal uitleningen. De laatste jaren lijkt dit zich meer te stabiliseren op een volume dat meer dan 2 keer zo laag ligt dan dat van 2008. (bijlage 4)

- Enkele leden van het beheersorgaan stellen het leengeld voor cd's in vraag. De voorbije jaren heb ik al enkele keren aan het bestuur voorgesteld om deze zeer sterk gedaalde bron van inkomsten af te schaffen, maar tot dusver werd dit niet weerhouden. Heel wat bibliotheken gingen ons hierin voor, waaruit we leren dat dit het eerste jaar een enorme boost geeft aan het aantal uitleningen, om vervolgens opnieuw verder te dalen. Het gevolg is evenwel dat deze collectie gedurende jaren op een niveau rendeert dat soms dubbel zo hoog ligt als in een scenario waarbij nog leengeld gevraagd wordt.
- Bij de dvd's merken we nog geen invloed van digitale alternatieven zoals Netflix, Telenet Play,... : het aantal uitleningen blijft nog steeds stijgen, hoewel de stijging sinds 2012 kleiner is geworden en lijkt te stabiliseren. In de praktijk merken we, zowel in de aankopen als in de uitleningen, een sterke toename van de televisieseries ten koste van de films. Hiermee volgen we de dvd-markt. (bijlage 4)

Een lid van het beheersorgaan vraagt naar de uitleencijfers van Bib Malderen. Deze zullen opgevraagd worden bij het provinciaal bibliotheekstelsel, om geagendeerd te worden op de volgende vergadering.

03 HET EBS (EENGEMAAKT BIBLIOTHEEKSTELSEL) KOMT ER EINDELIJK AAN!

Met het verdwijnen van de provinciale bevoegdheden inzake de ondersteuning van bibliotheken wordt ook de toekomst van de verschillende provinciale bibliotheeksystemen (PBS'en) terecht in vraag gesteld. Een haalbaarheidsstudie toonde aan dat een eengemaakt Vlaams bibliotheekstelsel (EBS) een aanzienlijke efficiëntiewinst en kostenbesparing kan opleveren. Dit stelsel zou ten vroegste in 2019 of 2020 gerealiseerd kunnen worden.

CultuurConnect bevestigt momenteel de bibliotheeksector om zicht te krijgen op alle noden en wensen. Een belangrijk luik hierbij is hoe bibliotheken in de toekomst wensen samen te werken en welke technische vereisten deze keuzes met zich meebrengen. Hierbij gaat bijzonder veel aandacht naar regionale samenwerking. Op zich is dit een goede zaak, maar het lijkt me belangrijk dat we voor ogen houden dat de regio niet voor alles het aangewezen niveau of antwoord kan zijn.

Onze lidkaart is sinds 2006 bijvoorbeeld geldig in alle bibliotheken die aangesloten zijn op het provinciaal bibliotheekstelsel van Vlaams-Brabant. De klant betaalt slechts één keer per jaar lidgeld en doet dat in de eerste bib waarvan hij gebruik wenst te maken nadat zijn lidgeld verstreken is. Deze toevalsfactor zorgt ervoor dat de impact op de inkomsten uit lidgeld in alle betrokken steden en gemeenten minimaal blijft.

Deze dienstverlening wordt enorm gewaardeerd door onze inwoners (én door die van andere gemeenten) en vormt een belangrijke stimulans voor bibliotheekgebruik (wat tevens voor extra inkomsten uit leengeld, reservaties en boetes zorgt). Tegelijk is dit vaak ook een beter alternatief voor interbibliothecair leenverkeer, wat duur is voor de subsidiërende overheid en arbeidsintensief voor het bibliotheekpersoneel.

Gaan we morgen de luxe van onze PBS-kaart opgeven voor de verkapte armoede van een regiokaart? "Uw bibkaart is geldig in alle bibliotheken van onze regio, zolang je de juiste richting uitgaat en onze onzichtbare regiogrenzen niet overschrijdt. Om optimaal gebruik te kunnen maken van onze bibliotheekdienstverlening raden wij u aan om uw toevallige en dagdagelijkse verplaatsingen voortaan te beperken tot de volgende 14 gemeenten:"

Of houden we onze huidige provinciale kaart kunstmatig verder in leven, inclusief de huidige uitsluiting van de niet-PBS-bibliotheken?

Of gooien we de boel open en gaan we eindelijk voluit voor de Vlaamse bibliotheekkaart? In dit laatste geval wordt het vermoedelijk een "behalve"-kaart: "Uw bibkaart is geldig in alle Vlaamse

bibliotheken, behalve in...". De overgrote meerderheid van alle Vlaamse steden en gemeenten op één lijn achter dit idee krijgen lijkt me haalbaar, maar is het ook haalbaar om iedereen mee te krijgen?

Of gaan we nóg een stap verder en landen we in 2020 op een Vlaams gemeenschappelijk bibliotheekreglement, zodat onze inwoners zich niet langer hoeven te verslikken in duizend-en-één verschillende manieren om een boete aan te rekenen, verschillende uitleentermijnen, tarieven en beperkingen,...? De knuppel ligt vandaag in het hoenderhok en de wil om samen te werken is groot.

Tijdens de vergadering werden deze mogelijke toekomstscenario's beknopt toegelicht en al eens voorzichtig afgetoetst bij de aanwezige leden. Omdat er vandaag nog geen concreet voorstel op tafel ligt werd hierover nog geen advies gevraagd aan het beheersorgaan. Toch lijken alle aanwezige leden zich in het idee van een Vlaamse bibliotheekkaart te kunnen vinden.

Op de vraag of er ook een consensus gevonden zal kunnen worden onder alle lokale besturen om tot een Vlaams gemeenschappelijk bibliotheekreglement te komen wordt met meer scepsis gereageerd. Sommige tarieven liggen relatief ver uit elkaar, wat het zeker geen gemakkelijke oefening maakt om deze op elkaar af te stemmen met een minimale financiële impact voor de gemeenten (en voor hun inwoners) voor ogen.

04 WO I-ACTIVITEIT IN 2016

Tijdens de vorige vergadering werden enkele pistes voorgesteld om in oktober/november 2016 een activiteit te organiseren rond WO I. Stefan Brijs en Stefan Hertmans hebben ondertussen al laten weten dat ze niet kunnen. Erwin Mortier moet nog antwoorden. Tijdens de vergadering werd gepolst of er leden alternatieve voorstellen hadden.

Er werd besloten om verder naar alternatieven te zoeken in een werkgroep i.s.m. de cultuurdienst. Marie Louise Borms, Emiel De Cock en de bibliothecaris gaven aan dat ze hieraan willen meewerken. Dit idee is sindsdien echter blijven liggen, waardoor deze activiteit dit jaar niet meer ingepland kan worden.

Wel zijn er op dinsdag 8 november drie lezingen door Wim Collin gepland rond WO I. Alle klassen van het 6de leerjaar uit Londerzeel en de deelgemeenten werden hiervoor uitgenodigd.

Een lid van het beheersorgaan stelde Geert Spillebeen voor als een geschikte jeugdauteur rond het thema van de Eerste Wereldoorlog. Deze piste kan voor 2017 of 2018 nog verder onderzocht worden.

05 BEKNOPT OVERZICHT VAN ACTIVITEITEN IN DE BIB IN 2016

Tijdens de vergadering werden alle activiteiten overlopen die momenteel gepland zijn in 2016. In bijlage bij het verslag een geactualiseerde activiteitenkalender. (bijlage 5)

06 VARIA EN RONDVRAAG

Aanvankelijk stond er een vergadering van het beheersorgaan gepland op 28 november. Een lid geeft aan dat dit samenvalt met de woonadviesraad, waarvan enkele leden deel uitmaken. Daarom werd geopteerd voor een anderen datum, waarbij maandag 21 november uit de bus kwam.

Na de vergadering bleek deze datum echter niet mogelijk, aangezien er dan een vormingsmoment voor jonge gezinnen doorgaat in de bib i.s.m. het zorgloket.

De bibliothecaris zal een Doodle opstellen en deze naar de leden sturen om zo tot een nieuwe datum te komen.

Een lid van het beheersorgaan doet een warme oproep om de muurschildering "Olijfje" te steunen. De vzw De Muren Spreken kreeg al veel pers aandacht, maar financiële steun vinden blijkt moeilijker.

Emiel De Cock
Voorzitter

Tim Lerno
Secretaris